

RUSIJA I EVROPA

Dragan Petrović, *Rusija i Evropa*, Institut za međunarodnu politiku i privredu, 2010, 350 str.

U civilizacijsko-kulturnom i geografskom smislu, Rusija predstavlja „organski” deo Evrope, ali i njeno vezivno tkivo sa Azijom. Još od razdoblja Kijevske Rusije ova velika zemlja ima status evroazijske svetske sile, čiji su uticaji i interesi neraskidivo umreženi sa svetskim poslovima. Njoj danas pripada skoro polovina teritorije evropskog kontinenta (4,6 miliona kvadratnih kilometara ili oko 46%). Između ostalog zahvaljujući i Rusiji, „evropski civilizacijski kod” ima domašaja i na azijskom, a kroz istoriju i američkom kontinentu.

U knjizi je deskriptivno, interdisciplinarno i uporedno izvršena analiza najvažnijih smernica evropske politike savremene Rusije, u kontekstu njenog očiglednog razvoja i uspona po svim parametrima moći. Najuzi interesi Ruske Federacije u Evropi polaze od prostora Zajednice nezavisnih država, posebno zemalja Belorusije (u državnoj uniji) i Ukrajine (izrazito polarizovana po „proruskom” i „prozapadnom” opredeljenju). Centralne tačke „novog” uporišta uticaja Rusije u Ukrajini predstavljaju „proruska” vlast Viktora Janukoviča s početka 2010. godine, i težnje ka proširenju postojeće Carinske unije Rusije, Belorusije i Kazahstana potencijalnim članstvom Ukrajine. Četiri zemlje već jesu članice Zajedničkog ekonomskog prostora. Takođe, Rusija aktivno nastupa i na azijskom kontinentu preko Organizacije za kolektivnu bezbednost i saradnju, Šangajskog saveza i BRIK (Brazil, Rusija, Indija i Kina).

Imajući u vidu civilizacijski, istorijski i ekonomski kontekst, u ovom slučaju trebalo bi naglasiti da je današnja Evropa (posebno EU) vitalno zainteresovana za ruske resurse, na prvom mestu energente (naftu i gas), ali i rude metala i nemetala. Sve analize ukazuju na to da će u 21. veku posebnu vrednost predstavljati ogromne zalihe ruske čiste pitke vode i drveta, njene obradive površine, ekološki neugrožena sredina i dr. S druge strane, Rusija se suočava sa „konkurentskim deficitom” industrijske proizvodnje, pa time i izvoza finalnih proizvoda. U tom smislu ulaže napore u pravcu razvoja i napuštanja koncepta izvoza uglavnom sirovina i polupreradevina.

Polazeći od pomenutog ekonomskog konteksta, jasno je zašto Rusija ima veoma razvijene strateško-političke odnose sa Evropskom unijom i njenim najvažnijim državama, članicama NATO (Nemačka i Francuska). Uz trenutno samo delimično uključ enje Italije, potencijalno i Španije, primećuje se visok nivo ostvarene saradnje Rusije sa predstavnicima tzv. „stare Evrope”, a u kontekstu njene sve izraženije težnje ka „emancipaciji” od uticaja Vašingtona. Takvu liniju, međutim, ne slede istočnovevropske države, predstavnice „nove Evrope” (naročito Poljska i pribaltičke zemlje), u kojima je prisutan snažan uticaj američke politike (pitanje raketnog štita u Rumuniji i drugim istočnovevropskim zemljama). U tom kontekstu posebno je interesantno posmatrati prirodu rusko-američkih odnosa koja se reflektuje na evropskom kontinentu, odnosno „evropski” doprinos

unapređenju tih odnosa. S druge strane, predmet razmimoilaženja predstavlja pitanje NATO, u kojem glavni uticaj imaju SAD i Velika Britanija, kao tradicionalni ruski „rivali”.

Knjiga je strukturirana u šest poglavlja: prvo je posvećeno teorijsko-metodološkim pitanjima; drugo geografskoj i istorijskoj analizi položaja Rusije u Evropi; treće trenutnoj poziciji Rusije u Evropi; četvrto opštem pregledu odnosa Rusije sa evropskim zemljama na dvostranom nivou; peto problematici međuzavisnosti Rusije i ostatka Evrope u geopolitičkom kontekstu; dok se u šestom iznose opšta predviđanja daljeg razvoja najvažnijih geopolitičkih odrednica prisustva Rusije na evropskom prostoru. Autor zaključuje da je politička budućnost Rusije usko povezana sa modalitetom usklađivanja njenih strateških interesa i saradnje sa evropskim zemljama, naročito onim najvećim i najuticajnijim. On smatra da će integracioni procesi na postsovjetskom prostoru na čelu sa Rusijom, njena pobjeda u oružanom sukobu na Zakavkazju avgusta 2008. godine i promena vlasti u Ukrajini 2010, a iznad svega posledice velike ekonomske krize na Zapadu, bitnije ubrzati transformaciju savremenih međunarodnih odnosa u pravcu multipolarnosti, sa sve izraženijom ulogom Rusije kao velike sile u usponu.

Marko NIKOLIĆ